

nr. 835.122

KORT VERSLAG VAN DE BIJEENKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN EEN
AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DINSDAG 14 JUNI 1966
te 's-GRAVENHAGE

=====

Aanwezig zijn :

Van de politieverbindingen :

- Velsen
- Delft
- Almelo
- Leiden
- Emmen
- Emmen
- Amsterdam (R.P.)
- 's-Gravenhage (Kon.Marech.)
- Winschoten (R.P.)
- Deventer
- Hengelo
- Vlaardingen
- Nijmegen
- Schiedam
- 's-Gravenhage (Kon.Marech.)
- Apeldoorn

Van de B.V.D. :

Mr. J.S. Sinninghe Damsté (voorzitter), Jhr. M. de Savornin
Lohman, A. Blom (inleider),

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ opent de vergadering en heet een ieder welkom, in het bijzonder de vertegenwoordigers van de politieverbindingen, die voor het eerst deze bijeenkomst bijwonen, zijnde de heer _____ van de gemeentepolitie Apeldoorn en de heer _____ van de Rijkspolitie Nijmegen. De heer _____ van de Rijkspolitie Alkmaar, die in het vervolg ook de bijeenkomsten zal bijwonen, is verhinderd.

Vervolgens stelt de heer DAMSTÉ dat de naleving van de "Aanbevelingen inzake het verstrekken van politieke antecedenten door de politie" in vele gevallen te wensen overlaat.

Bezien zal moeten worden, aldus Mr. DAMSTÉ, hoe deze zaak ligt om tot een reactivering van de "Aanbevelingen" te komen. De vergadering gaat desgevraagd accoord met het voorstel van de heer DAMSTÉ om Dr. , die zich hiertoe bereid verklaart, in het overleg te betrekken.

Vervolgens geeft hij het woord aan de heer BLOM, die een inleiding zal houden over het onderwerp "De Positie van de CPN, nationaal en internationaal". Omstreeks 15.00 uur verlaat de heer DAMSTÉ de vergadering wegens een spoedvergadering elders. De heer de SAVORNIN LOHMAN treedt als voorzitter op.

De heer BLOM belicht in zijn inleiding de ontwikkeling van de politieke standpunten van de CPN gedurende de periode van ongeveer de laatste drie jaar, dit in verband met de polarisatie van het communisme tussen Moskou en Peking. Hierbij spitst hij zijn betoog toe op een evaluatie van de politieke positie van de partij, zoals deze in het laatste halfjaar - zij het niet altijd even duidelijk - nader bepaald lijkt te zijn.

Vooraf legt de spreker enkele uitgangspunten vast, die naar zijn mening voor een juiste inschatting van deze ontwikkeling van belang zijn. In de eerste plaats wijst hij erop, dat de West-Europese CP-en een aantal fundamentele belangen, overtuigingen, mogelijkheden en vooruitzichten gemeenschappelijk hebben, die slechts uitgedrukt kunnen worden in de termen van het door het XXe CPSU-congres geautoriseerde "vreedzame alternatief". Door dit vreedzame alternatief te aanvaarden heeft de CPN zich onder de CP-en geschaard die door Peking als wezenlijk revisionistisch worden beschouwd. In de tweede plaats wijst de spreker erop, dat noch de autonomie-gedachte, noch de kritiek op de CPSU en andere CP-en in en buiten het blok bijzonder karakteristieke trekken zijn van de CPN-politiek.

Spreker toont echter aan, hoe de CPN desondanks onder de Westerse CP-en in een bijzondere positie is komen te verkeren doordat de autonomiegedachte voor de partijleiding als het ware een complex is geworden. Dit complex vindt zijn oorsprong vooral in de "traumatische" politieke ervaringen en in de mentale dispositie van Paul de GROOT.

Spreker zet uiteen hoe zich in verband daarmee de verhouding van de CPN tot Moskou en Peking ontwikkeld heeft. Hij verwijst daarbij naar de meest illustratieve formuleringen van de partijstandpunten, n.l. :

- 1) in de rede van Paul de Groot tot het PB in juli 1963;
- 2) tijdens het 21e CPN-congres, januari 1964;
- 3) in de commentaren op de afzetting van Chroestsjow, oktober '64;
- 4) op een geruchtmakende PB-zitting in mei 1965;
- 5) op de PB-zitting van januari 1966;
- 6) in de commentaren rond het XXIIIe CPSU-congres.

Spreker laat zien hoe er oorspronkelijk (bijvoorbeeld in juli 1963) een aanzienlijke discrepantie bestond tussen de inhoud van formele partijverklaringen (niet uitgesproken anti-CPSU) en een duidelijke, emotionele anti-CPSU stemming in de partijleiding. Deze discrepantie verdween geleidelijkaan tot na de afzetting van Chroestsjow, zodat deze emotionele anti-stemming toen ook in de partijverklaringen tot uitdrukking kwam. De afzetting van Chroestsjow werd daarmee, aldus spreker, een keerpunt in de ontwikkeling van de uitgesproken CP-standpunten. De gespecificeerde kritiek op Peking werd teruggebracht tot een globale kritiek (de specificering werd opgeschort). Daartegenover werd de globale kritiek op Moskou nu een gespecificeerde kritiek (in de vorm van een afwijzing van het "Chroestsjowisme").

Dit ontwikkelingsproces leidde enerzijds tot een uiterst scherp anti-Moskou standpunt in het begin van 1966, maar anderzijds - met meer innerlijke logica - toch weer tot een meer gewogen stellingname, waarin ook verschillende recente (volgens de GROOT) "positieve" ontwikkelingen in de Sowjet-Unie werden verdisconteerd.

Aan de hand van deze laatste gegevens poogt spreker vervolgens aan te tonen waar, naar zijn mening, nu de kritieke punten liggen in de relaties met Moskou (en Peking).

Aansluitend op dit betoog wordt dan aan de hand van een aantal gegevens geïllustreerd hoe deze ontwikkeling vanuit Moskou wordt gezien en hoe de CPN naar alle waarschijnlijkheid door Peking wordt ingeschat (o.a. in verband met het verschil tussen hetgeen respectievelijk de CP-China en de CPN onder "Chroestsjowisme" verstaan).

Tenslotte toont spreker aan, in hoeverre de geschetste opvattingen van de CPN-leiding doorwerken in de relaties met de West-Europese CP-en. Zulks bleek o.a. uit de houding van de CPN

tegenover de conferenties van Brussel en Wenen. Tevens schetst hij hoe de stellingname van de CPN tegenover Moskou en Peking zich tot nu toe heeft weerspiegeld in haar houding tegenover de pro-Moskouse afwijking (Baruch) en de pro-Chinese afwijking in en buiten de partij (Schrevel-Bischot).

Tijdens de hierna gehouden discussie komen de volgende punten naar voren. De heer vraagt zich af, of de emotioneel gekleurde anti-Russische houding van Paul de GROOT niet mede verband zou kunnen houden met de persoonlijke behandeling die hij en zijn familie in Moskou hebben genoten. De heer BLOM antwoordt dat de GROOT ongetwijfeld weleens teleurstellende ervaringen in het persoonlijke vlak heeft gehad, maar dat, naar we moeten aannemen, toch de politieke affaires doorslaggevend zijn geweest. Een pikante noot is wel, zo merkt spreker op, dat de houding van De GROOT jegens Moskou pas openlijk recalcitrant werd (zie zijn rede van juli 1963) toen zijn stiefzoon juist (een maand eerder) definitief uit Moskou naar Nederland was teruggekeerd.

Vervolgens vraagt de heer of de houding van Paul de GROOT aanleiding heeft gegeven tot belangstelling voor of benadering van zulke partijen als de SWP en de PSP van de zijde van de SU en andere communistische landen. De heer BLOM antwoordt daarop dat een dergelijke belangstelling daadwerkelijk is gebleken. Met name heeft de sympathie en een gevoel van geestverwantschap tussen de Joegoslavische Partij en de SWP tot contacten geleid die misnoegen bij de CPN-leiding hebben opgewekt. Ook de CPSU is echter, aldus spreker, geïnteresseerd in de ontwikkelingen in de linkse politieke sector in ons land. Het is logisch dat Moskou, gezien de afnemende betekenis van de CPN, als steunpunt in haar buitenlandse politiek, belang heeft bij een compensatie op andere punten in deze linkse sector.

De heer vraagt of de inleider denkt, dat de CPN mogelijk méér aanhang zal krijgen als de GROOT - die immers ook intern wrevel opwekt met zijn starre instelling - van het toneel zou verdwijnen. De heer BLOM zegt zich wel aan een speculatie te willen wagen, hoewel het uiteraard altijd moeilijk is

verwachtingen uit te spreken met betrekking tot de gevolgen van een "machtswisseling" wanneer nog niet te voorzien is a) wanneer deze gebeurtenis ten naaste bij zou kunnen plaatsvinden en b) hoe dan de interne en externe situatie van de partij zal zijn. Hij herinnert in dit verband evenwel aan wat er in de CP-Zweden is gebeurd na het heengaan van de (gematigd) conservatieve

in 1964. Deze werd opgevolgd door de veel soepelere, weinig dogmatische en zeer rechtse , die de partij in korte tijd een moderne image heeft gegeven. Hierdoor is de positie van de CP-Zweden, nationaal gezien, aanzienlijk verbeterd. Iets dergelijks zou ook met de CPN kunnen gebeuren. In feite, zo tekent spreker hierbij aan, wint in het Europese communisme een moderne rechtse stroming al sinds enkele jaren terrein. Wanneer deze ontwikkeling zich doorzet kan men met enige waarschijnlijkheid verwachten dat de communistische beweging hier aan ideologische diepte zal verliezen maar "in de breedte" aan politieke betekenis gaat winnen. In verband daarmee zal het goed zijn de positie van de CPN niet al te provincialistisch te zien en een speculatie over de gevolgen van het verdwijnen van Paul de GROOT te beperken tot factoren die te maken hebben met bijvoorbeeld de persoonlijke instelling van zijn naaste vertrouwelingen. De CPN maakt uiteindelijk deel uit van het Europese communisme. De partij zal zich dan ook, zo mag men verwachten, niet kunnen blijven verzetten tegen ontwikkelingen die zich hier voltrekken.

De heer vraagt tenslotte wat de achtergrond is van de emotioneel anti-Duitse houding van de CPN-leiding. De heer BLOM antwoordt dat dit ongetwijfeld verband houdt met de ervaringen (zeker ook persoonlijke ervaringen) in de jaren 1940-1945 en met de sterk anti-Duitse houding bij een groot deel van het Nederlandse volk, maar dat hij er overigens à bout portant geen analyse van kan geven.

Na de discussie stelt de heer SAVORNIN LOHMAN, die dan de vergadering voorziet, het begrip "extremisme" aan de orde. Extremisme naar links vindt zijn belangrijkste vertegenwoordiger in het communisme. Voorts is er nog sprake van enkele stromingen van geringe omvang, zoals het Trotskisme, het syndicalisme, het

anarchisme etc. Rechts-extremisme wordt vertegenwoordigd door neo-nazisme en neo-fascisme. In de periferie van het extremisme vinden we stromingen, die we extreem noemen. Maar waar, zo vraagt de heer LOHMAN zich af, ligt onder de huidige omstandigheden precies de scheiding tussen extremistisch, extreem en radicaal? Het antwoord op deze vraag brengt directe consequenties met zich mee t.a.v. de taak en de methoden van de BVD en haar verbindingen. Gezien deze consequenties moeten wij ons juist nu over dit onderwerp nader gaan bezinnen.

Het is, aldus spreker, de bedoeling, dat er met betrekking tot dit onderwerp een gemengde commissie wordt samengesteld. Een gespreksgroep of studiecmissie, waarvoor ook vertegenwoordigers van de politieverbindingen gaarne worden uitgenodigd.

Op de vraag van de heer LOHMAN wie van de aanwezigen belangstelling voor de commissie heeft, antwoorden de heren ,
(na overleg) en bevestigend.

De heer vraagt bij de rondvraag of op de volgende bijeenkomst het onderwerp "Afluisterapparatuur" ter sprake kan komen. De heer valt hem hierin bij en merkt desgevraagd op, dat het hem niet begonnen is om de juridisch-ethische aspecten van dit probleem, maar dat hij veel meer het oog heeft op een voorlichting in technisch-beveiligingszin.

De datum voor de volgende vergadering wordt vastgesteld op 13 september 1966.

26 juli 1966

PRESENTIELIJST I.D.-VERGADERING d.d. 14 JUNI 1966 - 2e groep

Apeldoorn

Almelo

Eredea

Delft

Deventer

Dordrecht

Eunen

Heerlen

Hengelo (O)

Hilversum

Leiden

Schiedam

Velsen

Vlaardingen

Zaandam

R.F. Amsterdam

R.F. Ninschoten

Kon.Marech.

KORT VERSLAG VAN DE BIJEENKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN DE
ELF GROOTSTE POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DONDERDAG
16 JUNI 1966 TE 'S-GRAVENHAGE

=====

Aanwezig zijn :

Van de politieverbindingen :

- Amsterdam
- 's-Gravenhage
- Nijmegen
- Amsterdam
- Groningen
- Tilburg
- Groningen
- Tilburg
- Eindhoven
- Utrecht

Van de B.V.D. :

Mr. J.S. Sinninghe Damsté (voorzitter), Jhr. M. de Savornin
Lohman, A. Blom (inleider),

pag 2
-
outbreak

De heer BLOM belicht in zijn inleiding de ontwikkeling van de politieke standpunten van de CPN gedurende de periode van ongeveer de laatste drie jaar, dit in verband met de polarisatie van het communisme tussen Moskou en Peking. Hierbij spitst hij zijn betoog toe op een evaluatie van de politieke positie van de partij, zoals deze in het laatste halfjaar - zij het niet altijd even duidelijk - nader bepaald lijkt te zijn.

Vooraf legt de spreker enkele uitgangspunten vast, die naar zijn mening voor een juiste inschatting van deze ontwikkeling van belang zijn. In de eerste plaats wijst hij erop, dat de West-Europese CP-en een aantal fundamentele belangen, overtuigingen, mogelijkheden en vooruitzichten gemeenschappelijk hebben, die slechts uitgedrukt kunnen worden in de termen van het door het XXe CPSU-congres geautoriseerde "vreedzame alternatief". Door dit vreedzame alternatief te aanvaarden heeft de CPN zich onder de CP-en geschaard die door Peking als wezenlijk revisionistisch worden beschouwd. In de tweede plaats wijst de spreker erop, dat noch de autonomie-gedachte, noch de kritiek op de CPSU en andere CP-en in en buiten het blok bijzonder karakteristieke trekken zijn van de CPN-politiek.

Spreker toont echter aan, hoe de CPN desondanks onder de Westerse CP-en in een bijzondere positie is komen te verkeren doordat de autonomiegedachte voor de partijleiding als het ware een complex is geworden. Dit complex vindt zijn oorsprong vooral in de "traumatische" politieke ervaringen en in de mentale dispositie van Paul de Groot.

Spreker zet uiteen hoe zich in verband daarmee de verhouding van de CPN tot Moskou en Peking ontwikkeld heeft. Hij verwijst daarbij naar de meest illustratieve formuleringen van de partijstandpunten, n.l.:

- 1) in de rede van Paul de Groot tot het PB in juli 1963;
- 2) tijdens het 21e CPN-congres, januari 1964;
- 3) in de commentaren op de afzetting van Chroestsjow, oktober '64;
- 4) op een gerucht makende PB-zitting in mei 1965;
- 5) op de PB-zitting van januari 1966;
- 6) in de commentaren rond het XXIIIe CPSU-congres.

Spreker laat zien hoe er oorspronkelijk (bijvoorbeeld in juli 1963) een aanzienlijke discrepantie bestond tussen de inhoud van formele partijverklaringen (niet uitgesproken anti-CPSU) en een duidelijke, emotionele anti-CPSU stemming in de partijleiding. Deze discrepantie verdween geleidelijkaan tot na de afzetting van Chroestsjow, zodat deze emotionele anti-stemming toen ook in de partijverklaringen tot uitdrukking kwam. De afzetting van Chroestsjow werd daarmee, aldus spreker, een keerpunt in de ontwikkeling van de uitgesproken CP-standpunten. De gespecificeerde kritiek op Peking werd teruggebracht tot een globale kritiek (de specificering werd opgeschort). Daartegenover werd de globale kritiek op Moskou nu een gespecificeerde kritiek (in de vorm van een afwijzing van het "Chroestsjowisme").

Dit ontwikkelingsproces leidde enerzijds tot een uiterst scherp anti-Moskou standpunt in het begin van 1966, maar anderzijds - met meer innerlijke logica - toch weer tot een meer gewogen stellingname, waarin ook verschillende recente (volgens de Groot) "positieve" ontwikkelingen in de Sowjet-Unie werden verdisconteerd.

Aan de hand van deze laatste gegevens poogt spreker vervolgens aan te tonen waar, naar zijn mening, nu de kritieke punten liggen in de relaties met Moskou (en Peking).

Aansluitend op dit betoog wordt aan de hand van een aantal gegevens geïllustreerd hoe deze ontwikkeling vanuit Moskou wordt gezien en hoe de CPN naar alle waarschijnlijkheid door Peking wordt ingeschat (o.a. in verband met het verschil tussen hetgeen respectievelijk de CP-China en de CPN onder "Chroestsjowisme" verstaan).

Tenslotte toont spreker aan, in hoeverre de geschetste opvattingen van de CPN-leiding doorwerken in de relaties met de West-Europese CP-en. Zulks bleek o.a. uit de houding van de CPN tegenover de conferenties van Brussel en Wenen. Tevens schetst hij hoe de stellingname van de CPN tegenover Moskou en Peking zich tot nu toe heeft weerspiegeld in haar houding tegenover de pro-Moskouse afwijking (Baruch) en de pro-Chinese afwijking in en buiten de partij (Schrevel-Bischot).

Tijdens de hierna gehouden discussie komen de volgende punten naar voren. De heer BLOM begint zelf met te verwijzen naar een vraag die op de bijeenkomst van 14 juni werd gesteld, namelijk of de emotioneel gekleurde anti-Russische houding van Paul de GROOT niet mede verband zou kunnen houden met de persoonlijke behandeling die hij en zijn familie in Moskou hadden genoten. Hij had geantwoord dat de GROOT ongetwijfeld weleens teleurstellende ervaringen in het persoonlijke vlak heeft gehad, maar dat, naar we moeten aannemen, toch de politieke affaires doorslaggevend zijn geweest. Een pikante noot is wel, zo merkt spreker op, dat de houding van de GROOT jegens Moskou pas openlijk recalcitrant werd (zie zijn rede van juli 1963) toen zijn stiefzoon juist (een maand eerder) definitief uit Moskou naar Nederland was teruggekeerd.

Vervolgens vraagt de heer _____ of de inleider denkt, dat de CPN mogelijk méér aanhang zal krijgen als de GROOT - die immers ook intern wrevel opwekt met zijn starre instelling - van het toneel zou verdwijnen. De heer BLOM zegt zich wel aan een speculatie te willen wagen, hoewel het uiteraard altijd moeilijk is verwachtingen uit te spreken met betrekking tot de gevolgen van een "machtswisseling" wanneer nog niet te voorzien is a) wanneer deze gebeurtenis ten naaste bij zou kunnen plaatsvinden en b) hoe dan de interne en externe situatie van de partij zal zijn. Hij herinnert in dit verband evenwel aan wat er in de CP-Zweden is gebeurd na het heengaan van de (gematigd) conservatieve _____ in 1964. Deze werd opgevolgd door de veel soepelere, weinig dogmatische en zeer rechtse _____ die de partij in korte tijd een moderne image heeft gegeven, waardoor de positie van de CP-Zweden nationaal gezien aanzienlijk is verbeterd. Iets dergelijks zou ook met de CPN kunnen gebeuren. In feite, zo tekent spreker hierbij aan, wint in het Europese communisme een moderne rechtse stroming al sinds enkele jaren terrein. Wanneer deze ontwikkeling zich doorzet kan men met enige waarschijnlijkheid verwachten dat de communistische beweging hier ideologische diepte zal verliezen maar "in de breedte" aan politieke betekenis gaat winnen. In verband daarmee zal het goed zijn de positie van de CPN niet al te

provincialistisch te zien en een speculatie over de gevolgen van het verdwijnen van Paul de GROOT te beperken tot factoren die te maken hebben met bijvoorbeeld de persoonlijke instelling van zijn naaste vertrouwelingen. De CPN maakt uiteindelijk deel uit van het Europese communisme. De partij zal zich dan ook, zo mag men verwachten, niet kunnen blijven verzetten tegen ontwikkelingen die zich hier voltrekken.

De heer vraagt, aansluitend op dit betoog, of er toch niet een kans bestaat dat Paul de GROOT op een gegeven ogenblik buiten spel zal worden gezet door medewerkers die zijn autoritaire en in hun ogen misschien onverantwoordelijke manier van doen niet meer wensen tenamen. De heer BLOM merkt in zijn antwoord onder meer op, dat het uiteindelijk altijd moeilijk blijft om met deze in de partij gelovende lieden mee te voelen. Onder andere in verband met de Baruch-affaire is toch wel gebleken in hoeverre de kritiek bij deze mensen bewust (en, zou men van buitenaf zeggen, tegen beter weten in) uitgeschakeld blijft. Hij acht de kans dan ook zeer klein dat De GROOT nog eens wordt afgezet.

De heren en BLOM filosoferen in verband hiermee tenslotte nog over de merkwaardige binding van communisten met hun partij.

Na de discussie neemt de heer DAMSTÉ weer het woord. Hij memoreert dat de Gemeenteraadsverkiezingen een duidelijke tendens naar de "uitersten" te zien hebben gegeven. Wij hebben hier, aldus de heer DAMSTÉ met "extreem" te maken, maar wat verstaan wij daar precies onder? Waar ligt de scheiding tussen extremistisch, extreem en radicaal? Het antwoord op deze vraag brengt directe consequenties met zich mee t.a.v. de taak en de methoden van de BVD en haar verbindingen.

Het ligt in de bedoeling, dat er een gespreksgroep of studiegroep zal worden gevormd, die tot taak zal hebben zich nader op dit probleem te bezinnen. De heer DAMSTÉ zegt gaarne te vernemen of hier van de zijde van de politieverbindingen belangstelling voor bestaat. Iedere belangstellende zal gaarne in het overleg worden betrokken.

Sprekend over de "Aanbevelingen inzake het verstrekken van politieke antecedenten door de politie" merkt de heer DAMSTÉ op, dat de exploitatie van gegevens in vele gevallen te wensen overlaat. Bezien zal moeten worden hoe deze zaak ligt en te trachten tot een reactivering van de "Aanbevelingen" te komen. De heer DAMSTÉ deelt mede, dat hij de heer bereid heeft gevonden aan het overleg met betrekking tot dit onderwerp deel te nemen en vraagt de vergadering of zij daarmee accoord gaat. De vergadering stemt hiermede gaarne in.

De rondvraag brengt geen nieuwe vragen aan de orde.

De datum van de volgende bijeenkomst is bepaald op 15 september 1966.

26 juli 1966

PRESENCELIJST I.D.-VERGADERING d.d. 16 JUNI 1966 - 1e groep
=====

Amsterdam

Arnhem

Eindhoven

Enschede

's-Gravenhage

Groningen

Haarlem

Nijmegen

Rotterdam

Tilburg

Utrecht